

відкриває нові можливості для розвитку і вирішення сучасних глобальних проблем, вирішувати які поодиночі надзвичайно складно.

Інформаційна перевага стає одним з найважливіших елементів успішної діяльності на міжнародній арені, і американські дипломатичні структури вміло користуються цією перевагою. Безумовне лідерство в області інформаційних технологій дає можливість США посилювати політичну, економічну, фінансову, технічну перевагу, контролювати міжнародні інформаційні потоки і налагоджувати міжнародну політичну комунікацію. Безумовно, цифрова дипломатія не здатна виступати самостійним регулюючим зовнішньополітичним інструментом, але її технології здатні значно розширити спектр та масштаби впливу.

В процесі подальшого напрямку, вважаю перспективним дослідження за наступними напрямками: 1) трансформація політики США як результат еволюції засобів масової інформації, та 2) інформаційна політика Китаю.

Список використаних джерел

1. Dizard W. Digital Diplomacy: U.S. Foreign Policy in the Information Age / W. Dizard. – Westport, CT: Praeger Publ., 2001. – 215 p.
2. Cull N. J. The Long Road to Public Diplomacy 2.0: The Internet in US Public diplomacy. International Studies Review, 2013. – no.15. – P.123–139.
3. IT Strategic Plan: Fiscal Years 2011–2013 – Digital Diplomacy [Electronic resource] // Bureau of information resource management – 2010. – Access mode: <http://www.state.gov/m/irm/rls/148572.htm>.
4. 21st Century Statecraft [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.state.gov/statecraft/overview/>.
5. Major Programs of IRM's Office of eDiplomacy [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.state.gov/m/irm/ediplomacy/c23840.htm>.
6. Digital Outreach Team (DOT) [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.counterextremism.org/resources/details/id/410/digital-outreach-team-dot>.
7. Краудсорсинг боротьби за права людини // Kraudsorsyng borotby za prava ludyny [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.movements.org/uk/movements/about-movements/about-movements/>.

Grinchuk M. S., Institute of International Relations of Kiev University Shevchenko (Ukraine, Kyiv), maryna_grynchuk@yahoo.com

Digital diplomacy USA

The main aspects of the development and functioning of digital diplomacy as part of US public diplomacy are reviewed, which was formed in the process of rapid development of Internet technology. A special role is given to the use of new information and communication technologies by US government agencies. In addition, key legal documents on this subject are analyzed. The main purpose is to analyze and summarize the experience of digital diplomacy the United States, distinguish its role and tools, study the interdependence and influence of digital diplomacy on provision of political activity by United States. It was found that digital diplomacy serves as the adjustment factor of political communication, allows receiving benefits in political and other spheres, and is an instrument of containment and control of information flows. To achieve this goal, a number of scientific theories and methods were used: the method of analysis, method of synthesis, logical method, and comparison.

Keywords: public diplomacy, digital diplomacy, information and communication technologies, foreign policy, Internet communications, US.

Grinchuk M. S., магистр, Інститут міжнародних отношений КНУ ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), maryna_grynchuk@yahoo.com

Цифровая дипломатия США

Рассматриваются основные аспекты развития и функционирования цифровой дипломатии США как составляющей публичной дипломатии, которая сформировалась в процессе стремительного развития Интернет-технологий. Особая роль отводится использованию новейших информационно-коммуникационных технологий государственными структурами США. Помимо этого, проанализированы основные правовые документы по данной тематике. Основной целью работы является анализ и обобщение опыта цифровой дипломатии США, выделение ее роли и инструментария, изучение взаимозависимости и влияния цифровой дипломатии США на осуществление

политической деятельности. Определено, что цифровая дипломатия служит фактором налаживания политической коммуникации, получения преимуществ в политической и других сферах, и является инструментом сдерживания и контроля информационных потоков. Для достижения поставленной цели в ходе исследования были применены ряд научных теоретических и практических методов: метод анализа, метод синтеза, логический метод, метод сравнения.

Ключевые слова: публичная дипломатия, цифровая дипломатия, информационно-коммуникативные технологии, внешнеполитическая деятельность, интернет-коммуникации, США.

* * *

УДК 323.276(73+470+560)

Вонсович О. С.,

кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин, ПрАТ «Українсько-Польський вищий навчальний заклад «Центрально-Європейський університет» (Україна, Київ), sefinrof@ipnet.ua

СПРОБА ВОЄННОГО ПЕРЕВОРОТУ В ТУРЕЧЧИНІ: РОЛЬ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ТА СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

Метою даної статті є дослідження і визначення ролі Російської Федерації та Сполучених Штатів Америки в спробі воєнного перевороту в Туреччині. Під час написання статті, автором були використані наступні методи: аналіз, синтез, порівняння, індукція, дедукція. Основні одержані висновки полягають в наступному: спроба воєнного перевороту в Туреччині виявилась провальною, але ознаменувала собою практичний вимір протиріч між воєнною елітою та чинною цивільною владою. Це стало підтвердженням наявності в країні ряду серйозних політичних, економічних та безпекових протиріч, які вона повинна вирішувати самостійно. Туреччина залишилась сам на сам із своїми проблемами без зовнішньої допомоги і практичної підтримки. Роль Російської Федерації та Сполучених Штатів Америки виявилась маргінальною, без активних дій, які передбачені різного роду угодами про співробітництво в різних сферах, в тому числі і безпековій та воєнній. В перспективі, в разі перегляду Туреччиною формату відносин із Росією та Сполученими Штатами, може мати місце можливість переходу від «слів» до «справи».

Ключові слова: воєнний переворот, Туреччина, безпека, Російська Федерація, допомога, Сполучені Штати Америки.

Основною проблемою, яку досліджує автор в даній статті, – є дослідження ролі Російської Федерації та Сполучених Штатів Америки в контексті спроби воєнного перевороту в Туреччині. Такими, які раніше не були достатнім чином обґрунтовані, видаються наступні аспекти: причини та наслідки спроби воєнного перевороту, специфіка поведінки Росії та США, офіційні позиції двох країн, визначення ролі Росії та США в даній події.

У статті автором були використані, переважним чином, матеріали вітчизняних ЗМІ, за допомогою яких автору вдалось подати розгорнуту характеристику перебігу спроби воєнного перевороту, а також дослідити важливі питання означеної проблематики. Також були використані офіційні матеріали Адміністрації Президента Російської Федерації та Білого дому (США). Вони дозволили автору визначити офіційну позицію цих двох країн.

Метою даної статті – є дослідження і визначення ролі Російської Федерації та Сполучених Штатів Америки в спробі воєнного перевороту в Туреччині.

Спроба воєнного перевороту в Туреччині, яка мала місце в ніч з 15 на 16 липня 2016 р., негативним чином позначилась не тільки на європейській, але і на міжнародній безпеці. Нове джерело нестабільності стало імпульсом для вжиття відповідних заходів по зміцненню безпекового клімату. Для більш детального розуміння сутності даної події, автор пропонує розглянути її перебіг в загальному контексті.

Передумовою перевороту стало дуже важке внутрішньополітичне становище, в якому опинилась

Туреччина. Воно спростувало ті досягнення, яких Партія справедливості і розвитку досягла у 2000–ті роки – високе економічне зростання, підвищення рівня життя, примирення з курдами та вирішення інших гарячих внутрішньополітичних проблем [1]. Все це в 2013–2015 роках було фактично зведено нанівець, що стало підґрунтям для поступового зростання негативного відношення до правлячої влади, а оскільки ця влада в Туреччині дуже персоніфікована, то і безпосередньо до Р. Ердогана. Всупереч нормам чинної Конституції, він де-факто створив президентську систему. Коли прем'єр-міністром був А. Давутоглу, взаємовідносини між президентом і міністрами, з одного боку, та главою кабінету і міністрами, з іншого, склалися дуже своєрідно для Туреччини. Міністри спочатку синхронізували свою позицію з Р. Ердоганом, а потім вже все те саме реалізовувалось на рівні прем'єр-міністра. Також він згорнув мирний процес з Робочою партією Курдистану, – головне досягнення попередніх років [1]. В умовах такого жорсткого режиму, коли з 2008 року тривають масові чистки військової еліти, все-таки знайшлися військові, які визнали можливим виступити проти Ердогана.

Почалося все з того, що ввечері 15 липня турецькі військові за допомогою танків та іншої воєнної техніки заблокували два мости через Босфор в Стамбулі – основний шлях між Європою та Азією. В центрі міста було чути постріли. Прем'єр-міністр Туреччини Б. Йилдирим заявив: «Група військових, використовуючи дані їм повноваження і зброю, спробували вчинити безвідповідальні протиправні дії. Це не зовсім вірно називати переворотом, але в будь-якому випадку, нехай наші громадяни будуть спокійні, ми зробимо все для підтримки спокою і порядку. Винні особи понесуть найсуворіше покарання» [2]. Це була перша офіційна реакція уряду на події. Після цього військові проголосили, що взяли владу в свої руки – для захисту демократичного ладу та прав людини. В заяві зазначалось, що верховенство права в країні повинно залишатись пріоритетом, а всі існуючі міжнародні зв'язки Туреччини залишаться незмінними [3]. В цей же день в Анкарі також було чути постріли.

16 липня державні турецькі ЗМІ передали заяву президента Туреччини Р. Ердогана, згідно з якою спроба заколоту була зроблена меншістю в армії. Він закликав людей збиратися на площах і в аеропортах. Громадяни пристали до його заклику. Близько 2:30 за київським часом стало відомо, що військово-морські сили Туреччини не підтримали заколот [4]. Крім того, авіація почала активно завдавати удари по заколотникам і атакувати їх літаки і вертольоти. Приблизно в цей же час стало відомо про перших затриманих бунтарів у Стамбулі. Місцевий губернатор заявив про припинення спроби держперевороту [4]. Після цієї заяви фактично почався процес «розрядки» напруженості: поступово і в Стамбулі, і в Анкарі військові заколотники почали здаватись чинній владі. Цьому посприяло те, що населення Туреччини не підтримало воєнний переворот. Так, наприклад, в Анкарі люди оточували бронетехніку, не даючи пересуватись по місту. В Стамбулі місцеві жителі мали намір вчинити самосуд над повстанцями, але їх зупинила поліція. Президент і прем'єр-міністр Туреччини в спробі держперевороту прямо звинуватили «гюлленістів» – прихильників руху Хизмет. Ердоган неодноразово говорив, що Гюлен прагне повалити чинний уряд. Прихильники Ф. Гюлена, на думку

Р. Ердогана, стояли за масовими акціями протесту, які пройшли в країні в 2013 році [4]. Виконуючий обов'язки голови Генерального штабу Туреччини У. Дандар повідомив, що заколот організували військовослужбовці зі складу ВПС Туреччини, а також військової поліції [4]. Він уточнив, що верховне командування армії з самого початку не підтримало переворот [4].

Підсумками спроби воєнного перевороту в Туреччині стали:

- 265 загиблих (в тому числі 161 цивільна особа і 104 заколотника) [5];
- 1440 поранених [8];
- затримано 2800 військових збройних сил [6];
- за попередніми оцінками збитки від даної події для Туреччини становлять 100 млрд. дол. Також негативним моментом є скасування ряду важливих контрактів та великий відтік туристів, що автоматично позначилося на стані економіки [7];
- після спроби перевороту 2745 суддів позбулися своїх посад [8];
- затримано високопоставлених чиновників і військових: колишнього головнокомандувача ВПС Туреччини генерала А. Озтюрка, члена Конституційного суду Туреччини А. Алтана, командувач другою армією, генерал армії А. Худуті, командувач гарнізоном в Малат'ї генерал-майор А. Ангун, начальник військово-повітряної бази генерал-лейтенант І. Дайиоглу [8].

Підводячи підсумок, автор зауважує на тому, що такі чинники як невідповідність; відсутність підтримки серед населення, політичної опозиції, Генерального штабу збройних сил Туреччини; нерішучість у діях; замала кількість учасників перевороту; відсутність європейської та міжнародної підтримки та ряд інших стали причиною провалу спроби державного перевороту. Цивільна влада на чолі із Р. Ердоганом залишилась в країні, хоча її позиції були значно підірвані. З одного боку потрібно віддати належне Президенту за те, що він у короткий термін встиг і зміг врегулювати ситуацію, а з іншого – виявився невідповідним до такого перебігу подій, хоча він прекрасно розумів, що чистки військової еліти матимуть і негативний вплив. Тепер йому доведеться доводити європейській і міжнародній спільноті свою спроможність залишатись президентом і запевнити в тому, що такого роду акції більше не повторюватимуться.

Після розгляду ситуації навколо спроби воєнного перевороту, доцільно визначити роль Російської Федерації та Сполучених Штатів Америки в ній. Будучи одними із провідних гравців на міжнародній арені вони не упустили можливість бути причетними до даної події. Маючи свої економічні, політичні, безпекові, геополітичні та інші інтереси в Туреччині вони відповідним чином долучились до неї.

Офіційною позицією Російської Федерації стала підтримка чинного Президента та Уряду Туреччини. Підтвердженням цьому стали слова голови МЗС Туреччини М. Чавушоглу: «Росія надала нам беззастережну підтримку під час спроби військового перевороту. Ми дякуємо президенту Володимиру Путіну і всім офіційним особам Росії за цю підтримку» [9]. Зі свого боку, Президент Російської Федерації В. Путін під час телефонної розмови із Президентом Туреччини Р. Ердоганом 17 липня 2016 р. заявив, що у зв'язку зі спробою насильницького повалення демократично обраної влади в Туреччині в

ніч на 16 липня Росія дотримуватиметься принципової лінії на категоричну недопустимість в житті держави (Туреччини) антикорупційних дій та насилля [10]. Але окрім даної заяви практичної допомоги з боку Росії в процесі врегулювання ситуації в Туреччині надано не було. Тобто риторика у висловлюваннях В. Путіна, який так відверто підтримує нинішнього президента Р. Ердогана, так і залишилась риторикою без практичної складової. З одного боку, це можна розцінити як небажання в черговий раз «засвітитись» в якості країни яка втручається в якійсь конфліктні дії із відповідним наданням військової підтримки – тобто проявляє певні риси силової політики. З іншого боку, – Росія не хоче псувати свій імідж перед самітом G20, який пройде в Китаї, в м. Ханчжоу з 4 по 5 вересня цього року. Отже, у Російської Федерації є всі підстави залишатись «білою і пухнастою».

На думку автора, доцільним вбачається розглянути чутку про те, що нібито Росія попередила Президента Туреччини про військовий переворот за кілька годин до його початку [11]. Національна розвідка Туреччини отримала попередження від Міноборони Росії про військовий переворот, що готується. За словами дипломатів, російська армія, яка знаходиться в регіоні, перехопила переговори військових і розкодувала радіоповідомлення, в яких говорилось про готовність турецької армії почати переворот проти влади країни в Анкарі. Під час переговорів було дано наказ кільком військовим вертольотам попрямувати до готелю Ердогана в Мармарісі з метою його арешту або ліквідації [11]. Але головним в цій чутці є розмитість джерела отримання цієї інформації: «...передає іранське інформгентство Fars з посиланням на арабські ЗМІ, які, в свою чергу, дізналися про це від дипломатичних джерел в Анкарі» [12]. По-перше, не вказане точне джерело. По друге одне агентство посилається на інше, що також наводить на думку про хибність даної інформації. По третє, точно не говориться про те, що це російське джерело, від так незрозумілим є походження джерела. По-четверте, навіть згалі російська сторона перехоплює переговори турецьких військових на території Туреччини? Відтак, немає чітких і однозначних відповідей на ці твердження, а отже ця інформація так і залишилась непідтвердженою.

Підсумовуючи роль Російської Федерації в спробі воєнного перевороту в Туреччині, автор зауважує на тому, що її офіційна позиція була задекларована в загальному відношенні, без конкретизації відповідної підтримки і заходів. Це було зроблено як з метою збереження позитивного іміджу Росії в Європі та в світі в цілому, так і з метою недопущення ще більшої ескалації напруженості. Виходячи з цього, роль Росії можна визначити в якості політичного та безпекового партнера, який і надалі виявляє зацікавленість у продовженні відносин із діючим Президентом та Урядом та підтримуючи існуючий внутрішньополітичний та зовнішньополітичний курси Туреччини.

Що ж стосується Сполучених Штатів Америки, то в першу чергу потрібно звернути увагу на те, що Р. Ердоган вимагає або депортувати зі Сполучених Штатів, або видати Туреччині турецького письменника, колишнього імама і проповідника, що проживає в Сейлорсбурзі, штат Пенсільванія, США, Ф. Гюлена, якого він вважає натхненником заклоту в Туреччині [13]. Американська сторона отримала від Туреччини матеріали на Ф. Гюлена,

але на нинішньому етапі не бачить підстав для екстрадиції проповідника. Про це заявив заступник речника Державного департаменту США М. Тонер [14]. Він підкреслив, що на даний момент не встановлено, чи є ці документи повним офіційним запитом для екстрадиції Гюлена. «У разі підтвердження всіх звинувачень, американська сторона буде виконувати всі умови договору про екстрадицію з Туреччиною», – сказав М. Тонер, додавши, що наразі за Гюленом не було помічено жодних протизаконних дій на території США [15]. Раніше офіційний представник Білого дому Дж. Ернест повідомив, що лідери США і Туреччини Б. Обама і Р. Ердоган обговорили питання статусу ісламського проповідника. «Урядом США були надані турецьким урядом матеріали у справі Гюлена в електронній формі», – сказав М. Тонер [15].

Також потрібно зауважити на тому, що Президент США Б. Обама в телефонній розмові запропонував Р. Ердогану допомогу в розслідуванні спроби державного перевороту: «Президент чітко дав зрозуміти, що Сполучені Штати готові надати необхідну допомогу турецькій владі в розслідуванні спроби державного перевороту», – йдеться в повідомленні, розміщеному на сайті Білого дому [16]. Президент Сполучених Штатів Америки сподівається, що розслідування і кримінальне переслідування призвідників перевороту буде проводитися таким чином, щоб довіра населення до демократичних інститутів і правових норм тільки зміцнювалася [16]. Президент похвалив прихильність турецького народу до демократії. «Обама знову рішуче засудив спроби насильницького повалення демократично обраного уряду Туреччини і висловив свою підтримку турецькій демократії», – наголошується в повідомленні [16]. За словами Ернеста, Міністерство юстиції США і Держдепартамент розглядають ці матеріали відповідно до угоди про екстрадицію, чинною між США і Туреччиною більш як 30 років [15].

Отже можна зробити висновок про те, що як і у випадку із Росією прозвучала риторика про «насильницьке повалення демократично обраного уряду» і «надання необхідної допомоги в розслідуванні», але жодної згадки про практичні кроки і дії. Поведінку США можна визначити як обережну і стратегічно вивірену (виходячи з національних інтересів США), хоча, як відомо, Америка «має звичку» втручатись в різного роду конфлікти і кризові ситуації. В даному випадку ми можемо говорити про те, що Туреччина стала виключенням із правил. Будучи членом НАТО з боку даної організації також не було надано жодного виду допомоги. Така поведінка Альянсу, певною мірою, схвилювала політичні кола Туреччини. Як ми бачимо, воєнної компоненти з боку США запроваджено не було, а відтак вони обмежились «класичним підходом» – декларативними заявами. Можна також припустити, що така реакція обумовлена тим, що Сполучені Штати намагаються позиціонувати себе як країну, яка зацікавлена у збереженні миру і безпеки в світі без застосування зброї і насильницьких дій. Виходячи із вищенаведеного, роль Сполучених Штатів Америки в даному інциденті полягає у політичній підтримці чинного Президента і Уряду, а також в наданні необхідної допомоги у розслідуванні спроби воєнного перевороту.

Висновки. Не дивлячись на те, що останнім часом рівень антагонізму між США та Росією зріс в рази, в даній ситуації ми можемо спостерігати певну спільність у поглядах, яка проявляється в декларативному відношенні

до подій, які сталися в Туреччині. Спільним також є збереження свого геополітичного впливу та економічних, політичних, безпекових і інших інтересів. Небажання псувати свій «європейський» та «міжнародний» імідж робить відношення Росії та США до Туреччини більш поміркованим. Наприклад Росія, більшою мірою, переймалась за безпеку своїх громадян, які були на той час на відпочинку в Туреччині, ніж про надання допомоги Уряду та Президенту. Сполучені Штати, які повинні були б за логікою через НАТО надати військову допомогу, обмежились лише допомогою у розслідуванні. Відтак, Туреччина залишилась сам на сам із своїми проблемами без зовнішньої допомоги і практичної підтримки. Роль Російської Федерації та Сполучених Штатів Америки виявилась маргінальною, без активних дій, які передбачені різного роду угодами про співробітництво в різних сферах, в тому числі і безпековій та військовій. Виходячи з цього, турецькій владі є сенс задуматись над тим, в якому форматі надалі продовжувати співробітництво із Росією та США. Доцільним вбачається перегляд існуючих домовленостей в безпековій та військовій сферах, особливо щодо питання надання допомоги в кризових ситуаціях внутрішнього та зовнішнього характеру. Не менш важливим є перегляд формату політичного діалогу з цими двома країнами на предмет переходу від декларативних заяв до практичного виміру співробітництва. Актуальним вбачається посилення ролі Туреччини в НАТО з метою отримання своєчасних зовнішніх безпекових гарантій.

Таким чином, спроба воєнного перевороту в Туреччині виявилась провальною, але ознаменувала собою практичний вимір протиріч між воєнною елітою та чинною цивільною владою. Це стало підтвердженням наявності в країні ряду серйозних політичних, економічних та безпекових протиріч, які вона повинна вирішувати самостійно. Є сподівання на те, що в перспективі, в разі перегляду формату відносин із Росією та Сполученими Штатами, буде мати місце можливість переходу від «слів» до «справи».

Подальше дослідження даної проблематики сприятиме глибшому розумінню сутності ролі Російської Федерації та Сполучених Штатів Америки в ситуації зі спробою воєнного перевороту в Туреччині. Розширення спектру досліджень позитивним чином позначиться на розширенні даної проблематики за рахунок наповнення її новими фактами та матеріалами.

Список використаних джерел

1. Експерт, який передбачив переворот, пояснив причини бунту військових у Туреччині [Електронний ресурс] / ТСН. – Режим доступу: <http://tsn.ua/svit/ekspert-yakiy-peredbachiv-perevorot-ro-yasnyv-prichini-buntu-viyskovih-u-turechchini-697880.html> (16.07.2016). – Назва з екрану.
2. У Туреччині розгортається спроба державного перевороту [Електронний ресурс] / 24 канал. – Режим доступу: <http://24tv.ua/u-turechchini-rozhortayetsya-sproba-derzhavnogo-perevorotu-n705832> (15.06.2016). – Назва з екрану.
3. Військовий заколот в Туреччині (хронологія подій) [Електронний ресурс] / Politiko. – Режим доступу: <http://politiko.ua/blogpost137492> (16.07.2016). – Назва з екрану.
4. У Туреччині провалилася спроба військового перевороту: що відбувалося і хто винен [Електронний ресурс] / Новое время. – Режим доступу: <http://nv.ua/ukr/world/countries/u-turechchini-provalilasja-sproba-viyskovogo-perevorotu-shcho-vidbuvalosja-ihto-buv-prizvidnikom-173261.html> (16.07.2016). – Назва з екрану.
5. Failed Turkey coup: A summary of today's key developments [Electronic resource] / BBC News. – Regime to access: <http://www.bbc.com/news/live/world-europe-36811357> (16.07.2016). – Title from screen.

bbc.com/news/live/world-europe-36811357 (16.07.2016). – Title from screen.

6. Воєнний переворот у Туреччині: затримано 2800 військових [Електронний ресурс] / Espresso. – Режим доступу: http://espresso.tv/news/2016/07/16/viyskovyy_perevorot_v_turechchini_zatrymano_2800_viyskovykh (16.07.2016). – Назва з екрану.

7. Власти Турции оценили ущерб от попытки госпереворота в 100 млрд. долларов [Електронний ресурс] / 112.ua. – Режим доступу: <http://112.ua/mir/vlasti-turcii-ocenili-usherb-ot-popytki-gosperevorota-v-100-mlrd-dollarov-328970.html> (02.08.2016). – Назва з екрану.

8. Підсумки перевороту в Туреччині: 265 загиблих, 1440 поранених, 2839 затриманих, 2745 суддів позбулися посад [Електронний ресурс] / NEWSru.ua. – Режим доступу: <http://www.newsru.ua/world/16jul2016/pids.html#2> (16.07.2016). – Назва з екрану.

9. Туреччина подякувала Росії за підтримку офіційної влади під час спроби перевороту [Електронний ресурс] / Новое время. – Режим доступу: <http://nv.ua/ukr/world/geopolitics/turechchina-podjakuvala-rosiji-za-pidtrimku-pid-chas-sprobi-viyskovogo-perevorotu-180326.html> (25.07.2016). – Назва з екрану.

10. Телефонный разговор с Президентом Турции Реджепом Тайипом Эрдоганом [Електронний ресурс] / Администрация Президента России. – Режим доступа: <http://kremlin.ru/catalog/countries/TR/events/52529> (17.06.2016). – Название с экрана.

11. ЗМІ: Ердогана про військовий переворот попередила російська армія [Електронний ресурс] / Главком. – Режим доступу: <http://glavcom.ua/news/zmi-erdogana-pro-viyskoviy-perevorot-poperedila-rosiyska-armiya-362976.html> (22.07.2016). – Назва з екрану.

12. Військовий переворот в Туреччині: Перські дези про Кремль та Саудію [Електронний ресурс] / Сина Країна. – Режим доступу: <https://ukr.media/world/269502/> (21.07.2016). – Назва з екрану.

13. Ердоган вимагає від Обами видати організатора перевороту в Туреччині [Електронний ресурс] / iPress. – Режим доступу: http://ipress.ua/news/erdogan_vymagaie_vid_obamy_vydaty_organizatora_perevorotu_v_turechchini_173853.html (16.07.2016). – Назва з екрану.

14. В США пока не видат оснований для екстрадиції Гюлена в Турцію [Електронний ресурс] / Укринформ. – Режим доступу: <http://www.ukrinform.ru/rubric-world/2053217-v-ssa-poka-ne-vidat-osnovanij-dla-ekstradicii-gulena-v-turciu.html> (20.07.2016). – Назва з екрану.

15. США не бачать причин для екстрадиції Гюлена і пропонують Туреччині допомогу в розслідуванні спроби путчу [Електронний ресурс] / NEWSru.ua. – Режим доступу: <http://www.newsru.ua/world/20jul2016/gulen.html> (20.07.2016). – Назва з екрану.

16. Readout of the President's Call with President Recep Tayyip Erdogan of Turkey [Electronic resource] / The White House. – Regime to access: <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2016/07/19/readout-presidents-call-president-recep-tayyip-erdogan-turkey> (19.07.2016). – Title from screen.

References

1. Ekspert, yakiy peredbachyv perevorot, poiasnyv prychyny buntu viyskovykh u Turechchini [Elektronnyi resurs] / TSN. – Rezhym dostupu: <http://tsn.ua/svit/ekspert-yakiy-peredbachiv-perevorot-ro-yasnyv-prichini-buntu-viyskovykh-u-turechchini-697880.html> (16.07.2016). – Nazva z ekranu.
2. U Turechchini rozhortaietsia sproba derzhavnogo perevorotu [Elektronnyi resurs] / 24 kanal. – Rezhym dostupu: <http://24tv.ua/u-turechchini-rozhortayetsya-sproba-derzhavnogo-perevorotu-n705832> (15.06.2016). – Nazva z ekranu.
3. Viyskoviy zakolot v Turechchini (khronolohiia podii) [Elektronnyi resurs] / Politiko. – Rezhym dostupu: <http://politiko.ua/blogpost137492> (16.07.2016). – Nazva z ekranu.
4. U Turechchini provalylasia sproba viyskovoho perevorotu: shcho vidbuvalosia i khto vynen [Elektronnyi resurs] / Novoe vremia. – Rezhym dostupu: <http://nv.ua/ukr/world/countries/u-turechchini-provalilasja-sproba-viyskovogo-perevorotu-shcho-vidbuvalosja-ihto-buv-prizvidnikom-173261.html> (16.07.2016). – Nazva z ekranu.
5. Failed Turkey coup: A summary of today's key developments [Electronic resource] / BBC News. – Regime to access: <http://www.bbc.com/news/live/world-europe-36811357> (16.07.2016). – Title from screen.
6. Voiennyi perevorot u Turechchini: zatrymano 2800 viyskovykh [Elektronnyi resurs] / Espresso. – Rezhym dostupu: http://espresso.tv/news/2016/07/16/viyskovyy_perevorot_v_turechchini_zatrymano_2800_viyskovykh (16.07.2016). – Nazva z ekranu.

7. Vlasti Turtsyi otsenili ushcherb ot popytki gosperevorota v 100 mlrd. dollarov [Elektronnyi resurs] / 112.ua. – Rezhym dostupu: <http://112.ua/mir/vlasti-turcii-ocenili-ushherb-ot-popytki-gosperevorota-v-100-mlrd-dollarov-328970.html> (02.08.2016). – Nazva z ekranu.

8. Pidsumky perevorotu v Turechchyni: 265 zahyblykh, 1440 pora-nenykh, 2839 zatrymanykh, 2745 suddiv pozbulysia posad [Elektronnyi resurs] / NEWSru.ua. – Rezhym dostupu: <http://www.newsru.ua/world/16jul2016/pids.html#2> (16.07.2016). – Nazva z ekranu.

9. Turechchyna podiakovala Rosii za pidtrymku ofitsinnoi vlady pid chas sprobu perevorotu [Elektronnyi resurs] / Novoe vremia. – Rezhym dostupu: <http://nv.ua/ukr/world/geopolitics/turechchina-podjakuvala-rosiji-za-pidtrimku-pid-chas-sprobi-vijskovogo-perevorotu-180326.html> (25.07.2016). – Nazva z ekranu.

10. Telefonnyi razghovor s Prezidentom Turtsyi Redzhepom Taiypom Erdoganom [Elektronnyi resurs] / Administratsiya Prezidenta Rossii. – Rezhim dostupa: <http://kremlin.ru/catalog/countries/TR/events/52529> (17.06.2016). – Nazvanie s ekranu.

11. ZMI: Erdohana pro viiskoviy perevorot poperedyla rosiiska armii [Elektronnyi resurs] / Hlavkom. – Rezhym dostupu: <http://glavkom.ua/news/zmi-erdogana-pro-viiskoviy-perevorot-poperedila-rosiiska-armiya-362976.html> (22.07.2016). – Nazva z ekranu.

12. Viiskoviy perevorot v Turechchyni: Perski dezy pro Krem l ta Saudiu [Elektronnyi resurs] / Yedyna Kraina. – Rezhym dostupu: <https://ukr.media/world/269502/> (21.07.2016). – Nazva z ekranu.

13. Erdohan vymahaie vid Obamy vydaty orhanizatora perevorotu v Turechchyni [Elektronnyi resurs] / iPress. – Rezhym dostupu: http://ipress.ua/news/erdogan_vymahaie_vid_obamy_vydaty_organizatora_perevorotu_v_turechchyni_173853.html (16.07.2016). – Nazva z ekranu.

14. V SShA poka ne vidiat osnovaniy dlia ekstraditsii Gulena v Turtsiyu [Elektronnyi resurs] / Ukrinform. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrinform.ru/rubric-world/2053217-v-ssa-poka-ne-vidat-osnovaniy-dla-ekstraditsii-gulena-v-turciu.html> (20.07.2016). – Nazva z ekranu.

15. SShA ne bachat prychny dlia ekstradytsii Gulena i proponuiut Turechchyni dopomohu v rozsliduvanni sprobu putchu [Elektronnyi resurs] / NEWSru.ua. – Rezhym dostupu: <http://www.newsru.ua/world/20jul2016/gulen.html> (20.07.2016). – Nazva z ekranu.

16. Readout of the President's Call with President Recep Tayyip Erdogan of Turkey [Electronic resource] / The White House. – Regime to access: <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2016/07/19/readout-presidents-call-president-recep-tayyip-erdogan-turkey> (19.07.2016). – Title from screen.

Vonsovych O. S., PhD in Political Science, associate professor of international relations department of Private Joint Stock Company «Higher educational institution «Kyiv Academy for the Humanities» (Ukraine, Kyiv), sefinrof@ipnet.ua

The attempt of military coup in Turkey: the role of the Russian Federation and the United States of America

The aim of this paper is to study and define the role of the Russian Federation and the United States of America in an attempt to the military coup in Turkey. During writing, the author used the following methods: analysis, synthesis, comparison, induction, deduction. The main obtained conclusions are as follows: an attempt of the military coup in Turkey was a failure, but marked a practical dimension to the contradictions between the military elite and the current civil authority. This was the confirmation of the presence in the country a number of serious political, economic contradictions and security contradictions that it has to decide by itself. Turkey was left alone with their problems without external assistance and practical support. The role of the Russian Federation and the United States of America was marginal, without active operations, which provided by various kinds of agreements about cooperation in various fields, including in the sphere of security and defense. In the long term, in the case of the revision of the format of relations with Russia and the United States by Turkey, there may be the opportunity to move from «words» to «deeds».

Keywords: military coup, Turkey, security, Russian Federation, assistance, United States of America.

Вонсович А. С., кандидат политических наук, доцент кафедры международных отношений, ЧАО «Украинско-Польское высшее учебное заведение «Центрально-Европейский университет» (Украина, Киев), sefinrof@ipnet.ua

Попытка военного переворота в Турции: роль Российской Федерации и Соединенных Штатов Америки

Целью данной статьи является исследование и определение роли Российской Федерации и Соединенных Штатов Америки в попытке военного переворота в Турции. Во время написания статьи, автором были использованы следующие методы: анализ, синтез, сравнение, индукция, дедукция. Основные полученные выводы состоят в следующем: попытка военного переворота в Турции оказалась провальной, но ознаменовала собой практическое измерение

противоречий между военной элитой и действующей гражданской властью. Это стало подтверждением наличия в стране ряда серьезных политических, экономических противоречий и противоречий в области безопасности, которые она должна решать самостоятельно. Турция осталась наедине со своими проблемами без внешней помощи и практической поддержки. Роль Российской Федерации и Соединенных Штатов Америки оказалась маргинальной, без активных действий, которые предусмотрены разного рода соглашениями про сотрудничество в разных сферах, в том числе в сфере безопасности и военной. В перспективе, в случае пересмотра Турцией формата отношений с Россией и Соединенными Штатами, может иметь место возможность перехода от «слов» к «делу».

Ключевые слова: военный переворот, Турция, безопасность, Российская Федерация, помощь, Соединенные Штаты Америки.

***

УДК [323.23:654.19]:324(438+44)

Ясінська А. Ю.,
аспірантка кафедри міжнародних відносин,
Чернівецький національний університет
ім. Юрія Федьковича (Україна, Чернівці),
Alina.Yassinska@i.ua

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ, СОЦІАЛЬНІ ТА ТРАДИЦІЙНІ МІДІА ЯК МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ СВІДОМІСТЮ ВИБОРЦІВ (НА ПРИКЛАДІ ФРАНЦІЇ ТА ПОЛЬЩІ)

Аналізується вплив сучасного інформаційного та технологічного процесу на політичну свідомість виборців. Дослідження проводилося на прикладі польських та французьких виборців, щоб показати спільні та відмінні риси між даними соціумами в умовах інформаційного прогресу та уніфікації. Було виявлено, що традиційні та соціальні медіа попри свій вагомий вплив на суспільне і політичне життя надалі все ж таки залишаються засобами піару та просування політичних сил. В Польщі та Франції від них залежить успішність виборчої кампанії, але поки що не кінцева перемога. Було проаналізовано також темпи розвитку е-демократії в досліджуваних країнах, зокрема шляхом вивчення питання запровадження е-голосування. Розглянуто позитивні та негативні сторони використання (Франція) та можливого використання (Польща) е-голосування, як альтернативи традиційному процесу волевиявлення громадян.

Ключові слова: виборець, ЗМІ, соціальні медіа, е-демократія, е-голосування, політична свідомість, невизначеність виборців.

Сучасна політична, а особливо електоральна участь значною мірою піддається впливу технологічного розвитку. В умовах постіндустріалізму інформація, знання та сучасні технології відіграють вагомішу роль, ніж буквально декілька десятків років тому. Активне використання традиційних медіа, соціальних мереж та навіть впровадження електронного голосування стає все звичнішим явищем та набуває нових особливостей у процесі розвитку суспільства. Їх основне завдання полягає в тому, щоб залучити якомога більшу кількість громадян до державних та управлінських процесів. Громадяни навіть не підозрюють, який великий вплив на них здійснює політичний маркетинг. Інколи навіть виборча програма або громадська активність політика не відіграє такої ролі, як його інформаційний промоушн. Привабливість продукту звичайно впливає на його сприйняття. ЗМІ та соціальні медіа є засобами піару кандидата та важливими каналами просування політичного «продукту». В той час, як використання нових методів голосування, як до прикладу електронного – альтернативою традиційному процесу. В контексті проблематики доречно розглянути позицію та досвід Польщі та Франції. Країни хоч і об'єднує членство в ЄС, проте існує ряд характеристик за якими вони суттєво відрізняються.

Дослідженням ЗМІ та соціальних медіа як інструментів впливу на поведінку виборців займалися: Р. Ремон, Г. Маршалл Маклуен, Дж. В. Томсон, Д. Мак-Квейл та ін.